

KRIMINALITET

I ARENDAL OG GRIMSTAD

Eilert Sund Forskningsoppgave

Sosiologi- og sosialantropologi

Skoleåret 2014/2015

VG2

Drottningborg VGS, Grimstad.

Henriksen, Linnea

Svendsen, Ingeli

Gustavsen, Andreas

Knudsen, Kristoffer

Linnea Henriksen

Innhold:

1	Innledning.....	2
1.1	Hva lå til grunn for valg av temaet kriminalitet?.....	2
2	Metode.....	2-3
2.1	Forskningsspørsmål.....	4
3	Teori-Begreper.....	4-5
3.1	Årsaksforklaringer.....	6
4	Arbeidsprosessen.....	6-7
5	Presentasjon av kvantitative tall.....	7
5.1	Type Kriminalitet – Arendal.....	7-8
5.2	Type Kriminalitet – Grimstad.....	8
6	Intervju.....	9
6.1	Intervjuobjekt Nr. 1.....	9-11
6.2	Intervjuobjekt Nr. 2.....	11-13
7	Analyse.....	13-16
8	Drøfting.....	16-17
9	Konklusjoner.....	17-18
9.1	Feilkilder.....	18
10	Referanseliste.....	19
11	Vedlegg.....	19

Side 1. regnes fra innholdsfortegnelsen og deretter utover.

1 Innledning

Kriminalitet er et sosialt fenomen som har eksistert siden tidenes morgen. Kriminalitet kan defineres som handlinger som bryter mot gjeldende lov, og som er belagt med trusler om straff. Samfunnet og de offentlige myndighetene reagerer på denne typen avvik med å straffe lovbrøtterne (Cappelen Damm, i.d.). Det finnes ulike typer kriminalitet hvor volds- og vinningsforbrytelser, narkotikaforbrytelser, økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, er de vanligste. Hva som oppfattes som brudd på lover varierer med tanke på hvor man befinner seg i verden. I tillegg er det som regnes som avvik i et land i dag, ikke nødvendigvis avvik i et annet land, samtidig som kriminalitet generelt endrer seg over tid. Her er det vanlig å skille mellom tradisjonell –og moderne kriminalitet. Med den førstnevnte tenker man på kriminalitet som alltid har blitt sett på som handlinger i strid med samfunnslovene og normene, og typiske eksempler på dette er innbrudd og ran (Kran, i.d.). Med nyere tider fører det også med seg endringer innenfor den kriminelle adferd, og noe av den nye kriminaliteten som har dukket opp kategoriseres som moderne kriminalitet. Dette er ofte forbrytelser som har rot i datakriminalitet eller hvitsnippforbrytelser (Cappelens Damm, i.d.). For at en person havner i kriminelle miljø og kan kjennetegnes som en kriminell, er det flere faktorer som kan spille inn. Noen kan ha opplevd en sviktende sosialisering hvor man ikke har lært grunnleggende verdier og normer i samfunnet. Når man blir plassert i en eventuell barnehage og senere tar skolegang, finnes det tilfeller hvor enkeltindivid har en tendens til å falle litt på utsiden og det kan helt klar være mange ulike grunner til dette. Dersom en person har opplevd traumatiske opplevelser, kan det også ha satt sine spor og vært med på å forme individet. Med andre ord kan det være vanskelig å komme med en konklusjon på hva som ligger til grunn for hvordan man havner i de kriminelle miljøene. I vår forskningsoppgave på kriminalitet ønsker vi likevel å finne ut mer om de ulike faktorene på hva som kan ha vært årsak til at noen ble kriminelle. I tillegg vil vi sammenligne forekomst av kriminalitet i byene Grimstad og Arendal.

1.1 Hva lå til grunn for valg av temaet kriminalitet?

Vi valgte temaet kriminalitet fordi vi ønsket å belyse hva som kan ligge til grunn for at en person utfører kriminelle handlinger og gå dypere inn på hva som kan ha startet den kriminelle atferden. Dette synes vi er et spennende tema, men som det selvfølgelig ikke finnes noe korrekt fasitsvar på. Fremdeles var vi nysgjerrige på hvilke faktorer som har hatt stor betydning for de kriminelle både i byene Grimstad og Arendal, på bakgrunn av at vi tidligere har hørt rykter om at Arendal er en av verstingene i landet når det kommer til kriminell aktivitet i byer. Det har dermed vekket en interesse i oss om å finne ut om dette faktisk er reelt, eller om det ikke stemmer. Vi har bearbeidet en problemstilling som utdyper hva vi kommer til å arbeide ut fra i denne forskningsundersøkelsen:

Hvor foregår det mest kriminalitet i byene Arendal og Grimstad og hvilke type forbrytelser begås? Hvordan har forholdene vært i barndommen til den kriminelle?

2 Metode

I vår problemstilling som er todelt har vi valgt å bruke både primærdata og sekundærdata. Der vi bestemte oss for å samle inn data selv, måtte vi bestemme oss for hva slags undersøkelsesmetode vi ville benytte oss av for å finne svar på de sosiale

fenomenene. Vår samfunnsstudiegruppe valgte å ta i bruk en kvalitativ metode for innsamling av nødvendig materiale. Vi ønsket nemlig å ta for oss få undersøkelsesobjekter og heller samle inn mye data om hvert av objektene. Slik det også står i problemstillingen vår, ønsket vi å finne ut hvordan forholdene har vært i barndommen til den kriminelle, og altså hvorfor noen i det hele tatt ender opp som kriminelle. Det er denne delen av problemstillingen vi finner som mest interessant. Den kvantitative statistikken vil fungere mer som et bakteppe for den kvalitative undersøkelsen i forskningsundersøkelsen vår. For oss var det derfor ikke nok å bare å stille korte spørsmål med svarmulighetene «ja» eller «nei». Derimot var vi ute etter lange og dyptpløyende svar. Derfor valgte vi en kvalitativ metode. Vi dro på ekskursion til Arendal flere ganger, hvor vi intervjuet både innsatte og ansatte ved Arendal fengsel, i tillegg til politi ved Arendal politistasjon. Etterforskningsleder Jens Martin Reiersølmoen kunne blant annet fortelle at noe av den kriminelle aktiviteten kunne forklares ved at det fantes gjengangere i begge byene. Med andre ord er det en liten del kriminelle som står for det meste av kriminaliteten. For å samle enda mer informasjon dro vi på ekskursion til Arendal fengsel for å intervjuer en av fengselsbetjentene for å få greie på ulike faktorer som er typisk at spiller inn for hva som gjør folk kriminelle. Vi ønsket å finne ut mer om hvem den typiske gjerningsmannen er. Dermed spurte vi blant annet om livssyn, kjønn, alder, utdanningsnivå, barndom og hva som skjer i og etter soning i fengsel. Vi fikk tydelig se en sammenheng for ulike fellestrekk som går igjen for de som havner på den gale siden av loven.

Da vi ønsket å finne ut mer om hvor det foregår mest kriminalitet av byene Arendal og Grimstad, og hvilke forbrytelser som begås, valgte vi å samle inn sekundærdata. I møte med Jens Martin Reiersølmoen fikk vi kriminalstatistikk fra 2010 til 2014 over begge byene. Statistikken gir oss oversikt over det vi ønsket å finne ut mer om - den kriminelle aktiviteten i begge byene de siste årene. Statistikken vi mottok, gir oss en lett oversikt over omfanget av ulike typer kriminalitet, slik som vinnings- og voldskriminalitet og narkotikaforbrytelser. Siden vi fikk et bredt utvalg av forskningsmateriale, kunne vi dermed lettere sammenligne den kriminelle aktiviteten.

Vår gruppe valgte en induktiv tilnærming i forskningen vår. Det vil si at vi ikke har generert en hypotese på bakgrunn av en teori vi allerede innehar. Dette fordi vi blant annet ikke ønsket at hypoteser skulle styre det meste av vår forskningsprosess. Hadde vi hatt hypotese kunne det hendt at vi hadde fått inn de svarene vi ville ha, men dette kunne blitt en ulempe fordi vi ikke ville være åpne for hvilke som helst funn. Derfor valgte vi ikke å ha noen hypotese hvor målet ville være å bekrefte teorien, og resultatet ble at vi valgte å ta i bruk en induktiv tilnærming.

Noe av det vi ønsker å finne ut mer om i dette forskningsprosjektet, er som nevnt hvordan barndommen til den kriminelle har vært. Vi ønsker å finne ut mer om i hvor stor grad sosialiseringen har vært avgjørende for at en person har blitt kriminell. Videre lurer vi på hvordan den kriminelle forekomsten henger sammen med arbeidsløshet og rusmisbruk. Vi ønsker å finne ut i hvilke av byene det er mest kriminell aktivitet, i tillegg til å finne ut hvilke forbrytelser som er mest gjentakende. Generelt vil vi i tillegg være opptatt av å finne ut mer om årsakene til funnene vi gjør oss.

2.1 Forskningsprosjektet vårt har tatt utgangspunkt i disse forskningsspørsmålene

Forskningsspørsmål 1: I hvilke av byene foregår det flest forbrytelser, og hvilken kriminalitet er mest gjentakende?

Forskningsspørsmål 2: Hvordan er sammenhengen mellom alvorlige forbrytelser og mindre alvorlige forbrytelser når det gjelder uføretrygdet og kriminelle i arbeid?

Forskningsspørsmål 3: I hvor stor grad er det vanlig at den kriminelle har en vanskelig psyko- sosial bakgrunn, og at sosialiseringen har vært sviktende?

Forskningsspørsmål 4: På hvilke måter har rus påvirket valgene til den kriminelle?

3 Teoribegreper

Vi kommer til å knytte ulike fagbegreper til oppgaven vår og bruke disse aktivt gjennom forskningsrapporten. Begrep som kommer til å gå igjen, vil vi nå introdusere slik at disse er kjente seinere:

Sosialisering er blant annet et begrep vi kommer til å ta for oss. Betydningen av begrepet er at medlemmer i samfunnet lærer seg viktige verdier i samfunnet, hva som er feil og riktig og hva som er sant og usant. Sosialiseringprosessen gjør at vi tilpasser oss samfunnet (Andersen, Henningsen, Vatnøy, 2007, s. 69). Det foregår ved at omverdenen behandler oss på en bestemt måte. Vi blir sosialisert til å fylle bestemte roller. Vi oppdras og lærer oss for å tilpasse oss de reglene og verdiene samfunnet bygger på. Men denne opplæringen kan også ha som mål å gjøre menneskene i stand til å tenke selv, være kritiske og oppfinnsomme og delta aktivt og kreativt for å forbedre samfunnet.

I tillegg skiller man som regel mellom to ulike typer sosialisering. Først har vi primærsosialisering som i hovedsak foregår i hjemmet. Kjernefamilien (mor, far, søsken) er viktige i denne grunnleggende sosialiseringprosessen. Barnet blir i denne prosessen kjent med og lærer kulturen, verdiene og de normene samfunnet har (Andersen et al., 2007, s.75). Normer betyr at det stilles forventninger til individets atferd i en bestemt situasjon (Andersen et al., 2007, s.69). Individet lærer viktige samfunnsroller som det kommer til å ta med seg videre i livet. Først og fremst lærer vi rollen som selvstendig menneske, men også kjønnsrollene, samfunnsborgerrollen og de typiske rollene i primærgrupper, som individet er medlem av. Sekundærsosialiseringen fører samfunnsmedlemmene inn i rollene de kommer til å få i sekundærgrupper. Denne type sosialisering foregår gjennom hele livet utenfor hjemmet, og særlig i ungdoms- og voksenlivet. Den innebærer å lære seg mer spesifikke ferdigheter og kunnskaper som er viktige innenfor ulike institusjoner i samfunnet, som skole, arbeidsliv, politikk og idrett. Sekundærsosialiseringen bygger på at individene blir sosialisert til å fylle bestemte roller, og samtidig oppdras vi til å tilpasse oss de regler og verdiene samfunnet bygger på. Sekundærsosialiseringen er mindre personlig enn primærsosialiseringen, ved at det er klare retningslinjer og mål for det som foregår. Sekundærsosialiseringen foregår i sekundær grupper. En definisjon på sekundærgrupper er: større grupper man opptrer i med kortere varighet, eller hyppig bytte av medlemmer

og sjeldnere kontakt (Andersen et al., 2007, s. 75). Vi kommer til å bruke disse begrepene ofte siden sosialiseringprosessen har mye å si for formingen av et individ, siden det er mye som skjer i løpet av denne prosessen. Vi kommer til å ta hensyn til sosialiseringprosessen, primærgruppene og sekundærgruppene i forhold til intervjuene på bakgrunn av at den kriminelle ofte kan ha opplevd brudd innad i prosessen.

Internalisering: Det at noe internaliseres betyr at noe ytre blir en del av oss (Andersen et al., 2007, s. 69). Vi kommer til å bruke dette i sammenheng med at både ideer, tanker, normer og verdier blir til personens " eget". Dette er ofte nært knyttet til sosialisering. Når barn vokser opp, tar de opp verdier som foreldrene har, de lærer hvordan de skal oppføre seg og handle i ulike situasjoner. Barnet blir da internalisert i samfunnet.

Brudd på normer og regler: Samfunnsforskere har kommet fram til en rekke ulike teorier som går ut på at årsaken til at noen blir kriminelle kan ligge både i individet selv, med andre ord indre forhold. Dette fenomenet blir omtalt som individmodellen. Derimot kan noe av kriminaliteten skyldes forhold i samfunnet, som betyr at årsaken ligger utenfor forbryteren selv, altså ytre forhold. Dette fenomenet kalles samfunnsmodellen (Andersen et al., 2007, s. 87). Med disse modellene ønsker vi å forklare årsak for kriminalitet, og i tillegg benytte oss av disse i intervjuene, analysen og drøftingsdelen.

Atferd og handlinger kommer vi til å skille mellom - hvor atferd blir betegnet som alt det en person gjør (Andersen et al., 2007, s. 46), mens handlinger er noe en person gjør der vilje eller ønske ligger til grunn (Andersen et al., 2007, s. 15). Dette kan hjelpe oss å finne fram til hvilke påvirkningsfaktorer som har vært en avgjørende faktor for individets gjerninger.

Avvik vil si at noen personer bryter med de normene som er allment akseptert i samfunnet. Gjennom sosialiseringprosessen lærer man at normdanningen kan føre til sanksjonering, ved at ønskelig eller normal atferd belønnes, og at avvik straffes (Andersen et al., 2007, s. 86). Hvilke handlinger som regnes som sosiale avvik, vil variere fra samfunn til samfunn. For å kunne si hva som blir definert som avvik, er det viktig å se på hva som legger grunnlaget for det normale. I Norge blir lover og regler fastsatt av Stortinget og denne lovgivende makten kan dermed bestemme hva som er rett og galt på en rekke områder i samfunnet. Dette defineres som et formelt normsett, og innebærer formell straff ved avvik. For å sørge for menneskene i et samfunn holder seg innenfor det formelle normsett, bidrar politiet til å opprettholde ro og orden. Dette resulterer i at man ikke ønsker å vike fra normene og reglene i redsel for å bli stemplet. Dette begrepet gir oss mulighet til å sette klare linjer for det som defineres som avvik (Andersen et al., 2007, s. 84)

En sosial rolle er summen av alle de forventningene som er knyttet til en person i en bestemt stilling eller posisjon (Andersen et al., 2007, s. 29).

Rolleatferd, den måten en rolleinnhaver lever opp til rolleforventningene på (Andersen et al., 2007, s. 46).

Rolleforventninger er forventninger som er knyttet til en bestemt rolle. Vi sier at rollene er komplementære dersom de blir utøvd av to gjensidige avhengige personer. Lærer og elev er et eksempel på at rollene er utfyllende. Eleven er avhengig av læreren for å få undervisning og lære noe i et fag. Læreren på sin side er også avhengig av å ha noen elever i sin klasse, for i det hele tatt å kunne fylle rollen som lærer (Andersen et al.,

2007, s. 33). Når det er kryssende forventninger til posisjonen som en rolleinneholder har, kaller vi det rollekonflikt (Andersen et al., 2007, s. 33).

3.1 Årsaksforklaringer - hvorfor noen blir kriminelle

Det fins mange ulike teorier for å forklare sosiale avvik og som legger til grunn for hvorfor noen blir kriminelle, mens andre ikke. Vi skal se nærmere på noen mer moderne teorier knyttet til begrepene stemping, muligheter og subkultur, og ut i fra dem vil vi forsøke å forklare årsaker til kriminalitet.

Stempingsteorien. Denne teorien går ut på at ulike grupper lager regler og tolker disse. Noen personer bryter med det som er det "normale". Disse personene kaller man "avvikere". Fra tid til annen kan det variere hvem som blir "stemplet" som en avvikler, i og med at folks reaksjoner og opplevelse om hva som er vanlig og ikke, også skifter. En som blir betraktet som et sosialt avvik, kan lett oppleve seg stemplet. Teorien kan også være forklarende på hvorfor noen ikke kommer seg ut av et rusmiljø, når en først er blitt rusavhengig. Et eksempel på det kan være at en person har tidligere rusbakgrunn, men på nåværende tidspunkt er rusfri. Når han senere ønsker å bli sykepleier og jobbe med medisiner, vil en del kanskje fraråde vedkommende til det, fordi det er lett å tenke at det er unaturlig på grunn av livet som er levd før. Personen kan da kjenne seg "stemplet" (Andersen et al., 2007, s. 88).

Mulighetsteorien. Noen personer kommer fra familier med lavere økonomi enn det som ellers er normalt i samfunnet. Det å få tak i goder i samfunnet på vanlig vis, blir derfor ikke veldig lett. Dette er en teori på hvorfor noen for eksempel begynner å stjele- man får ikke tak i godene på lovlig vis. Utveien trenger selvfølgelig ikke å bli kriminell aktivitet. Alternativene blir å måtte godta situasjonen slik den er eller å prøve å jobbe seg oppover på rangstigen. Teorien kan likevel være forklarende for hvorfor noen velger å gjøre kriminelle handlinger (Andersen et al., 2007, s. 88).

Den siste årsaksforklaringen vi kommer til å skrive om og anvende i oppgaven, er teorien om kriminelle **subkulturer**. Det som kjennetegner subkulturer er at det som blir sett på som avvik i samfunnet, blir det normale i disse gjengene. Ofte er lojaliteten til gruppa veldig sterk, og man tar heller en straff fra samfunnet, i stedet for å "svikte" gruppa (Andersen et al., 2007, s. 88).

4 Arbeidsprosessen

Forskningsprosessen har helt klart vært utfordrende, men samtidig veldig spennende og lærerik. I starten dannet vi en gruppe på fire elever. Deretter skulle vi bli enige om et tema vi synes virket interessant og kunne tenke oss å forske på. Hver enkelt prøvde å tenke om det var noe vi hadde lurt på og ønsket å finne svar på, eller i det minste tilnærme oss det sosiale fenomenet og finne ut mer om det. Først var vi inne på temaet straff. Her tenkte vi at det fantes gode muligheter til for eksempel å intervju mennesker som tidligere har vært dømt til fengsel og som enten var ferdig med soningen, eller som fremdeles holdt på. Da kunne vi personlig samtalt med dem og hørt om de syntes straffen hadde vært hensiktsmessig og til nytte for dem. Vi jobbet videre med denne ideen.

Da vi snakket og reflekterte rundt tema, ble det vekket en interesse i oss om å finne ut av *hvorfor* noen egentlig gjør handlinger som bryter med lovverket, som er så alvorlig at de for eksempel blir dømt til fengselsstraff. I forskningsstudiegruppen var det en av partene som hadde nære relasjoner til mennesker som tidligere hadde vært innblandet i kriminalitet og levd i rusmiljø. Flere av disse hadde nå opplevd å få en ny livsstil. Vi ville komme i kontakt med noen som selv hadde levd som kriminelle, men som nå kanskje hadde fått reflektert over hva som gjorde at vedkommende havnet i et rusmiljø eller ble en kriminell. Hadde personen hatt det så tøft i livet at rusen ble en "tilflukt" og handlingene en konsekvens? Kanskje personen hadde blitt mobbet tidligere, mens i et annet miljø fikk han kjenne på tilhørighet? Kunne de kriminelle handlingene skyldes fattigdom eller et desperat ønske om spenning? Vi hadde mange tanker rundt temaet og visste det ikke fantes noen endelig konklusjon, men vi ønsket å få bedre innsikt innenfor temaområdet. I tillegg ville gruppa finne ut mer om hva som forekom mest av kriminelle lovbrudd i byene Arendal og Grimstad. Med andre ord hva som var mest typisk, og deretter sammenligne funnene. Fra begynnelsen var vi åpne for muligheten for å intervju påtalemyndighetene for å innhente data. Den første vi avtalte møte med var Jens Martin Reiersølmoen ved Arendal politistasjon.

5 Presentasjon av kvantitative data

Statistikken vi fikk av politiet hjelper å beskrive og gi et bilde på forskjeller og likheter mellom de to byene Grimstad og Arendal. Dette er antall anmeldte lovbrudd og oppgir alle sakene som politiet har håndtert. Derfor er det ikke regnet med "mørketall" der lovbruddene ikke blir anmeldt eller registrert. Dataen som vi har brukt er organisert etter by, årstall og innenfor de tre hovedkategoriene vi har tatt for oss: vinningskriminalitet, voldsforbrytelser og narkotikaforbrytelser.

Oversikt over data fra politiet:

5.1 Type kriminalitet (Arendal)

2010

- Tilfeller av vinningskriminalitet: 1369 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av voldsforbrytelser: 323 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av narkotikaforbrytelser: 818 registrerte tilfeller.

2011

- Tilfeller av vinningskriminalitet: 1276 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av voldsforbrytelser: 328 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av narkotikaforbrytelser: 670 registrerte tilfeller.

2012

- Tilfeller av vinningskriminalitet: 1417 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av voldsforbrytelser: 315 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av narkotikaforbrytelser: 638 registrerte tilfeller.

2013

- Tilfeller av vinningskriminalitet: 1522 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av voldsforbrytelser: 340 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av narkotikaforbrytelser: 817 registrerte tilfeller.

2014 (tom. oktober)

- Tilfeller av vinningskriminalitet: 1113 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av voldsforbrytelser: 259 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av narkotikaforbrytelser: 618 registrerte tilfeller.

5.2 Type Kriminalitet (Grimstad)

2010

- Tilfeller av vinningskriminalitet: 561 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av voldsforbrytelser: 108 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av narkotikaforbrytelser: 283 registrerte tilfeller.

2011

- Tilfeller av vinningskriminalitet: 485 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av voldsforbrytelser: 126 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av narkotikaforbrytelser: 201 registrerte tilfeller.

2012

- Tilfeller av vinningskriminalitet: 479 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av voldsforbrytelser: 105 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av narkotikaforbrytelser: 165 registrerte tilfeller.

2013

- Tilfeller av vinningskriminalitet: 552 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av voldsforbrytelser: 100 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av narkotikaforbrytelser: 226 registrerte tilfeller.

2014 (tom. oktober)

- Tilfeller av vinningskriminalitet: 448 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av voldsforbrytelser: 81 registrerte tilfeller.
- Tilfeller av narkotikaforbrytelser: 202 registrerte tilfeller.

6 Intervju

Som nevnt tidligere ble det tidlig i 2015 en mulighet for å intervju to innsatte ved Arendal fengsel. Intervjuene ble gjennomført med en av de ansatte i fengselet tilstede, som skulle fungere som en støtte og som kunne komme med innspill dersom noen av spørsmålene ble for intime. Angående individets anonymitet har vi vært svært tilbaketrukket vedrørende sensitiv informasjon som kan avsløre intervjuobjektens identitet.

6.1 Intervjuobjekt I

Hvordan var forholdene i vennegjengen og på skolen? Hvilken rolle hadde du?

Som barn var jeg mer rampete enn alle andre, og jeg fikk ofte kommentarer på ting jeg gjorde. På skolen dannet det seg opp fire grupper- "De greie" som aldri gjorde noe galt, de stille, de som alltid var rundt de voksne og de rampete. På skolen i starten var jeg stille og gjorde ikke så mye. Etter hvert ble jeg tirret og plaget av de eldre og av de litt tøffe på skolen, noe som førte til at det bygget seg opp et raseri inni meg. Til slutt endte dette med at jeg selv ble mobber overfor de som var yngre enn meg. Vi mobbet både som gruppe, men jeg gjorde dette også som enkeltperson.

Hvordan var det i hjemmet som barn?

Jeg har søsken, hvor den eldre ruste seg. Så klart påvirket dette familien i stor grad, og jeg tok et standpunkt om at jeg ikke skulle ende opp slik, og jeg synes det var helt idiotisk sånn storesøstera mi holdt på. Likevel som tenåring begynte jeg å eksperimentere med drikking. Etter hvert ble drikking kjedelig og senere begynte jeg å stjele for å få råd til rusmidler. I utgangspunktet hadde alle vennene mine veldig strenge regler i hjemmet, men på fritiden gikk vi med de eldre. De eldste var inkluderende og ville ha oss med. Dette førte til at man ikke kunne være feig når vi ble tilbudt forskjellige ting, noe som igjen førte til at jeg begynte å ruse meg på hasj, amfetamin og deretter over til alt bortsett fra heroin. Sosialet grep ikke inn før jeg var 18 år, men jeg flyttet ut da jeg var 16 år på grunn av at de voksne hjemme blandet seg mye opp i det jeg gjorde. For å finansiere bolig solgte jeg tyvegods eller rusmidler. Det jeg lærte var at jo mer ruset jeg var, desto bedre gikk det når jeg skulle stjele.

Hvordan påvirket rusavhengigheten din forholdet til skole- og jobbsammenheng?

Rusen gjorde at døgnrytmen min ble ødelagt, noe som gjorde at jeg droppet ut av første året på videregående. Jeg fikk ikke gode nok karakterer i tillegg til at jeg hadde mye fravær. Jeg har aldri likt skolen, kanskje mye på grunn av konsentrasjonsvansker. Dette førte til at man ble satt på grupperom, hvor man hovedsakelig spilte spill. Likevel har lærerne alltid likt meg, og jeg var alltid god til å snakke for meg. Det hendte at jeg gjorde sprell, og da kjeftet lærerne. Har ikke tenkt over det før, men jeg gjorde kanskje noen av tingene for å få oppmerksomhet. Jeg ruste meg ikke i jobbsammenheng, men ofte om kveldene.

Hvordan har du opplevd det å havne i fengselet?

Det å havne på lukket avdeling i fengslet var det som fikk meg til å tenke og reflektere selv. Åpen soning er bedre for kropp og sjel, men lukket var mer nyttig. Jeg fikk tider der jeg var rusfri en stund og kunne tenke klart. På lukket avdeling så har man ikke et valg, man får ikke tak i noe til å ruse seg på. Min anbefaler å gi beskjed til en vakt om at noen har rus på seg i fengselet, dersom man vet noen har det. Det kan hjelpe de som faktisk ønsker å være rusfrie.

Hva kan være motivasjon for å bli nøktern?

Vennskap, dame og god jobb er motivasjon. Det typiske i et narkomiljø er at vennene dine ikke vil at du skal få det bedre enn deg, og derfor er de veldig på tilbudssida for å selge rus og så videre. Tror dette kan være på grunn av at mange faktisk ønsker seg ut selv, men de får det ikke til. Noe annet som er viktig å få sagt er at rusen i dag er mer avhengighetsskapende, og det er blitt mye mer blandingsnarkotika. Derfor kan det være vanskeligere å bli kvitt rusen i dag, sammenlignet med hva det var for en del år tilbake.

Er det noe du tenker samfunnet kunne gjort annerledes for at du ikke skulle havne i rusmiljø og begynne å utføre kriminelle handlinger?

Samfunnet kan konsentrere seg mer på mobbing. Det har blitt bedre rundt omkring i skolene, men det henger fremdeles igjen. Da jeg gikk på skolen var det mye puffing og terging. Folk var frekke i munnen og da blandet flere folk seg inn i det. Nå på skolene er det mye baksnakking og psykisk mobbing. Personlig så foretrekker jeg et slag i ansiktet i stedet for å bli baksnakket. Siden med slåssing er det ferdig etter man har fått slaget, men baksnakkinga fortsetter over lang tid og kan sette varige spor.

Hadde du kontakt med noe helsetjenester når du var yngre?

Jeg var innom og snakket med PPT (Pedagogisk - psykologisk tjeneste), ARA (Ruspoliklinikk) og helsesøster. Disse brukte jeg så ofte som mulig- men det var ikke like lett alltid. Da jeg oppsøkte hjelp opplevde jeg at jeg ble sett og hørt, men det var alt for lang behandlingstid hos de ulike tjenestene. Første gang jeg var i kontakt med helsetjenestene var i 2. klasse.

Er det noe du selv mener du kunne gjort annerledes?

Jeg kunne ha vært flinkere til å si nei. Skulle sagt nei til flere ting da jeg var mindre. Likevel følte jeg meg presset da de eldre introduserte meg for nye ting. Jeg sa ja for å bli akseptert. Derimot, har jeg aldri latt de som er yngre enn meg ruse seg eller tilbydd de alkohol. Dette var fordi det var det de eldre guttene gjorde mot meg og jeg ville ikke gjøre det samme mot noen andre. Det har hendt at jeg har vært rusa når familiemedlemmer kom på besøk, men jeg har snakka dritt om rusen slik at mindre søsken kunne se hvor ille det var. Når søsken kom på besøk, fikk de ikke lov å se på det jeg holdt på med.

Hva gjorde du for å tjene penger?

Slik jeg ser det nå så var jeg etterpåklok, men tenkte ikke så mye i selve situasjonen. Jeg gjorde mest mulig kriminelle handlinger da jeg var rusa. Det startet som oftest med at man sitter på en hybel for seg selv, og man ønsker litt spenning. Jeg har vært en kjenning av politiet, helt siden jeg var liten. Jeg syntes politiet er hyggelige nå, og har funnet ut at man kommer ingen vei med å hate de.

Følte du deg stemplet på grunn av rusen?

Jeg følte meg ofte stemplet av lærere, fordi jeg følte de mente at jeg var dum. Jeg prøvde så godt jeg kunne, men fikk bare dårlige karakterer, noe som førte til at jeg gav opp. Jeg klarte å få meg jobb, men på grunn av rusen kom jeg for seint og jeg klarte ikke å konsentrere meg. Jeg så at jeg ikke fikk til å gjøre jobben da jeg ruste meg. Derfor valgte jeg det enkleste alternativet; slutte å komme på jobb uten å si ifra. Da jeg ruste meg kikket jeg alltid over skuldra, og hver gang noen ringte, ble jeg livredd over at det var noen jeg skyldte penger.

Hva opplever du selv er grunnen til at du tok de valgene du gjorde?

Jeg har vært på feil sted til feil tid med feil folk. I tillegg hadde jeg dårlig selvtillit som en følge at jeg følte meg stemplet. Som sagt turte jeg heller ikke si nei til de som tilbydde meg både alkohol og senere narkotika. Ønsket om å bli akseptert var sterkt, derfor gjorde jeg som regel det de ba meg om. Jeg tenkte at jeg ikke kom til å komme noe sted i livet uansett.

Hvordan er det i fengslet nå?

Ordnet jobb til jeg kommer ut. Bilteorien kan jeg ta og bil er ordnet. Jeg er glad det var 8 måneder soning, for det har gjort meg klar for alle endringene. På 2 måneder, derimot, hadde ikke så mye kunnet skjje. Generelt har betjenter og innsatte gitt meg mange gode råd. Jeg var ikke en av de som fikk nye kontakter. Likevel kan man bli litt temperamentsfull av å sitte inne. Har opplevd at det er rolig på åpen avdeling, men i andre fengsel er det mye drit og lort- folk er redde og slåss fordi de ikke vet hva de skal gjøre. Sånn er det ikke her. Derfor vil jeg egentlig si at jeg er fornøyd.

6.2 Intervjuobjekt II

Hvordan hadde du det på grunnskolen?

Jeg har aldri fullført ungdomsskolen ordentlig, men jeg har tatt det igjen her i fengslet. I grunn var jeg på ungdomsskolen i starten bare fordi lærerne tvang meg. På barneskolen var alt greit. Likevel var jeg lærerens mareritt da jeg kom på ungdomsskolen. Skolen prøvde å legge opp til at jeg skulle trives. De la opp til at jeg kunne få jobbe tre dager i uka, og ha utplassering hvor oppgavene mine var blant annet å skifte dekk. Likevel trivdes jeg ikke med det, fordi det var alt for kjedelig, og jeg sluttet å møte opp.

Hvordan var forholdet hjemme?

Det var helt topp hjemme. Mor kjørte alle på skolen hver dag siden barneskolen. Hun var kjempe snill og hjelpsom. Jeg har 2 eldre søsken, men pappa og mamma ble skilt da jeg var 12.

Hva gjorde skilsmissen til dine foreldre med deg?

Det ble jo helt klart gjennombruddet på at livet begynte å skjære seg.

Jeg gikk ofte sammen med mange yngre og eldre ungdommer, og det førte til fester, drikking og rus. Da jeg begynte å ruse med var jeg 13 år. Jeg ruste meg både på hasj og amfetamin, men jeg har ikke vært den som har drukket mest. Jeg har kanskje vært full 8 ganger, men det gikk mest i annen rus, fordi jeg fikk hasj på fritida av eldre folk. En gang havnet jeg i en situasjon der jeg fikk tak i 10 liters sprit, og dette tjente godt på. Da fikk jeg status.

Hvilken rolle hadde du i vennegjengen?

Jeg var en slags leder. Sammen med kompisene fant jeg tilhørighet og trivdes. Dersom jeg skulket, skulket de fleste andre. I ungdomstiden sleit jeg veldig med sosial angst og måtte gå til psykolog, noe som egentlig var helt greit.

Hadde du andre voksne du snakket med og "delte livet med" da du var ung?

Nei, jeg hadde i grunn ikke det. Etter at foreldrene mine skiltes, mistet jeg helt kontakten med far. Jeg trodde jeg var voksen da jeg var 13 år, og prøvde derfor å klare meg selv. Hverken mor eller far snakket jeg veldig mye med. Siden de skiltes har jeg bare møtt far noen få ganger- jeg kan telle på en hånd hvor få ganger jeg har møtt han siden jeg var 13 år. Dette gjorde nok til at jeg fant andre rollemodeller å se opp til.

Når var du første gang i kontakt med politiet?

Da jeg var 12 år.

Siden du ikke hadde noen andre voksne og snakke med, var det på noen måte godt da politiet grep inn og fikk "roet situasjonen du var i"?

Nei, absolutt ikke. De ville jo bare ta meg og straffe meg for det jeg hadde gjort. Jeg var utrolig sinna på de.

Gjorde du kriminelle ting ved siden av å ruse deg?

Joda! Jeg måtte ha penger til først og fremst stoff, men også klær, anlegg, CD-plater og sånne ting. Og da gikk det ofte i stjeling. Som sagt ble overgangen fra barneskole til ungdomsskolen forverret da foreldrene skilte seg. Nå har jeg totalt vært 4 ganger i fengsel.

Når du ikke hadde jobb eller gikk på skole, hvor bodde du da?

Jeg har alltid bodd hjemme som regel, eller vært sammen med ei jente og bodd der. Mamma har alltid vært der for meg og holdt dørene åpne. Hun er helt fantastisk.

Hva har rusen og kriminelle handlinger gjort mot deg?

Som regel så går jeg med våpen eller kniv. Jeg kan ikke gå til byen uten våpen! Etter rusen har jeg blitt hyper-paranoid og må alltid kikke meg over skulderen, og jeg går alltid rundt med tanker om at noen skal ta meg. Tyveri og narkotika har følt hverandre tett i mitt liv. Ofte har jeg gjerne skyldt folk penger. Når jeg kommer ut av fengselet, blir jeg gjerne kontaktet og får dermed nerver, slik som før jeg begynte å ruse meg. Mange har kanskje ikke familier som hjelper og må ty til kriminelle handlinger for å få råd til å betale tilbake.

Hvordan opplevdes det å komme i fengsel?

Jeg visste at jeg enten kom til å ta livet av noen eller dø selv dersom jeg ikke hadde blitt innsatt. Oppholdet gjør at jeg kan senke skuldrene. Jeg vet at fengselet vil hjelpe meg, men jeg må ha motivasjonen selv.

Har du fortsatt kontinuerlig å ruse deg?

Jeg var rusfri en periode, men da jeg mistet jobben og det skar seg med ei jeg var sammen med, begynte jeg å ruse meg igjen. Det var mest for å hevne meg på henne, slik at hun skulle se hvor utrolig dårlig det gikk for meg når hun gjorde sånn. Generelt hver gang jeg har opplevd traumatiske ting, har det vært lett å ty til rusen. Det har også vært lett å bli påvirket av andre, fordi mange blir trigget når de ser folk ruse seg- man kjenner

det store russuget. På den andre siden kan de tenke at de er utrolige idioter, og dermed ikke få lyst å ruse seg.

Hvordan har rusen påvirket livet ditt i forhold til venner og familie?

Generelt er det slik at jo lenger du ruser deg, desto vondere gjør det. Man er irritert på seg selv som har klart å ødelegge alt av vennskap og så videre. Likevel har jeg noen gode venner som ruser seg som er til å stole på- de har jobb, bil og de kan la være å ruse seg hvis de vet noen sliter i forhold til det. På den andre siden finnes det noen man ikke kan stole på i det hele tatt! Mange andre ville prøvd å lokke meg med- det er et råttent miljø! Jeg har også vært den typen som har gitt gratis dop for å lokke andre tilbake i miljøet. Noen svindler familie og blir arbeidsledige fordi de ikke klarer jobben sin- de gjør alt for å få tak i den neste sprøyta. Hele livet begynner å dreie seg om rusen. De som forlater familien, vil jeg kalle virkelig narkomane. Andre er bedre personer, og får til å ta det litt roligere.

Hvilke tiltak kunne samfunnet gjort for at du ikke skulle havne i kriminelle miljø?

Skolen prøvde å legge til rette, blant annet fikk jeg utplasseringsplass, men jeg synes det var for kjedelig. Mamma snakket med fylkesmannen slik at jeg kunne på en snekkerjobb betalt på sykehuset. Her også slutta jeg å møte opp grunnet mangelfull interesse.

Hvilken teori synes du passer best for din bakgrunn? (Forklarer stempingsteorien, subkultur og mulighetsteorien)

I det siste har jeg hatt lyst til å bli helsefagarbeider. På grunn av erfaringene mine har jeg lyst til å hjelpe ungdom til å styre unna det samme. Da jeg var på NAV for noen dager siden, sa jeg at jeg ønsket å bli helsefagarbeider. De gav meg ikke støtte på dette på grunn av bakgrunnen min. Det var veldig demotiverende. Jeg kjente meg stemplet. Det har jeg gjort tidligere også, og da har rusen lett blitt en tilflukt.

7 Analyse

Kriminalstatistikken vi fikk hos Arendal Politistasjon gav oss et bilde på hvor mange kriminelle handlinger innen ulike kategorier av kriminalitet, som var utført i Arendal og Grimstad mellom 2010 og 2014. For å se på de ulike årsakene til kriminalitet, kan det være gunstig å gå tilbake til sosialiseringstadiet. På bakgrunn av de ulike intervjuene vi har gjennomført har vi prøvd å finne ut mer om hvordan oppveksten til de ulike kriminelle har påvirket valgene de har gjort. I denne delen av forskningsprosjektet, vil vi først starte med å analysere ulike funn vi har gjort oss i statistikken vi fikk fra politiet. Deretter vil vi analysere ulike funn vi har gjort som kan være årsak til at noen blir kriminelle.

I samfunnsstudieoppgaven vår valgte vi å fokusere på vinningskriminalitet, voldsforbrytelser og narkotikaforbrytelser. Vinningskriminaliteten i Arendal var i 2010 1369 registrerte tilfeller. I 2011 går registrerte tilfeller av vinningskriminaliteten ned, mens den øker i 2012, og enda mer i 2013. Derimot er den nesten nede i 1100 i 2014, da synker den med andre ord. Vinningskriminalitet i Grimstad var i 2010 helt nede i 561. Deretter synker den litt i 2011, og enda litt mer i 2012. I 2013 er den oppe i 552 igjen, og i 2014 stopper den på 448. Hvis en bare ser på tallene, kan en lett tenke at det i Arendal foregår mye mer vinningskriminalitet enn i Grimstad, og ut fra tallene stemmer det. Likevel må en huske at Arendal er en større by enn Grimstad, og med større

befolkning. Per 01. juli 2011 var befolkningen i Grimstad 20 957 innbyggere. I Arendal var innbyggertallet per 07. august 2009 44 207 innbyggere. Sett i forhold til innbyggertallet, foregår det i snitt likevel mer vinningskriminalitet i Arendal enn i Grimstad.

Voldsforbrytelser er den typen forbrytelser av disse tre som er minst gjentatt i begge byene. I Arendal ligger tallene på over 300 alle årene, utenom 2014 da det var 259 registrerte tilfeller av voldsforbrytelser. Derimot ser vi i Grimstad at registrerte tilfeller på voldsforbrytelser ligger på rundt 100 de fire første årene, mens det i 2014 er nede i 81 tilfeller. Når det gjelder registrerte tilfeller av voldsforbrytelser ser vi at statistikken har gått ned i begge byene. Statistikken over registrerte tilfeller av voldsforbrytelser, har hatt større nedgang i Arendal enn i Grimstad. Likevel er forekomsten fremdeles større i Arendal.

Som vi vet er både mor, far og søsken viktige i primærsosialiseringen. Dersom barnet har opplevd at mor og far omtrent har vært fraværende, kan dette få store konsekvenser. Hvis for eksempel mor eller far, eller begge de foresatte selv har et rusproblem, kan barnet bli svært preget av dette, før noen i senere tid oppdager situasjonen og griper inn. Utfallet er selvfølgelig varierende. Et resultat kan bli at den unge selv blir veldig ansvarsfull, nettopp fordi foreldrene ikke er oppegående og tar det ansvaret de burde. Barnet kan da begynne å ta det ansvaret foreldrene i utgangspunktet skulle tatt. På den annen side kan barnet være veldig lojalt til foreldrene. Dessuten kan de foresatte være store rollemodeller for barnet. Dette kan føre barnet inn i spor som foreldrene selv går i. Til tross for at en del foresatte ikke selv har rusproblem, ser man stadig eksempler på at grensesettingen omtrent har vært fraværende fra de foresattes side. Her ser vi med andre ord eksempler på at årsaken ligger utenfor den kriminelle, nettopp fordi sosialiseringprosessen har vært sviktende fra de foresattes side.

På grunn av at sosialiseringprosessen kan ha vært sviktende, kan det ha skjedd at barna ikke har fått internalisert normer og verdier det er forventet av samfunnet at de skal kunne. I samfunnet klarer en som regel lett å innfri forventninger andre har til atferden vår. Hvis vi derimot ikke klarer å innfri forventninger som blir stilt, kan vi oppleve å bli møtt med ulike sanksjoner. Det er et typisk trekk som går igjen, at de som blir kriminelle ofte har opplevd større sanksjoner ved ulike sosialiseringssagenter. Dette ser vi eksempel på fra det ene intervjuet vi hadde: " Som barn var jeg mer rampete enn alle andre, og jeg fikk ofte kommentarer på ting jeg gjorde".

Et fellestrekk vi ser gå igjen blant mennesker som i senere tid blir kriminelle, er at de fra barndommen opplever å bli ekskludert. Fra noen av funnene vi har gjort, ser vi eksempel på dette: "Etter hvert ble jeg tirret og plaget av de eldre og av de litt tøffe på skolen, noe som førte til at det bygget seg opp et raseri inni meg. Til slutt endte dette med at jeg selv ble mobberens overfor de som var yngre enn meg". Dette kan merkes tydelig allerede i samarbeidssituasjoner fra barnehagestadiet. Tendenser går igjen hvor personene opplever å bli satt til side av gruppen ved den sosiale institusjonen. En årsak kan være at barnet ikke klarer å tilpasse seg på samme måte som de andre medlemmene i primær -og sekundærgruppene, og har ikke fått internalisert normer og verdier som er allment akseptert blant de unge individene.

Mange som lever som kriminelle, har ofte opplevd mange rollekonflikter. Blant annet ser vi eksempler på dette i intervjuene vi hadde ved fengselet. De kriminelle gir flere eksempler på at de gjennom oppveksten opplever motstridende konflikter fra blant annet

venner og lærere. Flere eksempler ser vi på at tenåringerne opplever press til å være med å skulke på ungdomsskolen. Vennegjengen kan synes det er kjedelig på skolen og lite motiverende, og ønsker derfor å finne på noe som er gøyere. En person kan da oppleve rolleforventninger fra gruppa om at vedkommende som en tøff gutt, ikke skal møte opp i timen. Lærerens rolleforventninger til eleven derimot, er selvsagt at vedkommende møter opp til undervisningen. Det kan være ulike grunner til at personen lytter til vennegjengen og blir med på de valgene de tar. En ser flere eksempler på at den unge kan slite i forhold til konsentrasjonsvansker. Dette gjør at det faglig på skolen blir svært utfordrende.

"De eldste var inkluderende og ville ha oss med. Dette førte til at man ikke kunne være feig når vi ble tilbudt forskjellige ting, noe som igjen førte til at jeg begynte å ruse meg på hasj, amfetamin og deretter over til alt bortsett fra heroin". Forventningene som ungdommen møter fra foresatte og venner, kan også ofte være veldig ulike. Kanskje vennene tilbyr tenåringen ulike ting som foreldrene egentlig ikke synes noe om. Likevel ønsker ikke den unge å få rykte på seg om at han er "feig", og føyer derfor etter for vennegjengens rolleforventninger.

"Jeg har søsken, hvor den eldre ruste seg. Så klart påvirket dette familien i stor grad, og jeg tok et standpunkt om at jeg ikke skulle ende opp slik, og jeg synes det var helt idiotisk slik hun holdt på. Likevel begynte jeg som tenåring begynte å eksperimentere med drikking. Etter hvert ble drikking kjedelig og senere begynte jeg å stjele for å få råd til rusmidler". Ofte ser en eksempler på at de unge som senere i livet har blitt kriminelle, har hatt negative rollemodeller. En eldre person kan ha stor betydning for hvordan identiteten til en annen person formes. Dette fordi de positive rollemodellene er personer som vi ser opp til. Mange som er blitt kriminelle har opplevd å ha negative rollemodeller. Kanskje tenker man at ønsket selvfølgelig ikke er å ende opp slik som rollemodellen, men senere opplever man å bli påvirket likevel. Blant annet fordi den unge ikke har lært å reflektere mye selv, eller som person er veldig spontan, kan det ende opp med at den kriminelle får en rolleatferd som følger rollemodellens fotspor.

Disse forklaringene kan på svært mange måter ses i sammenheng med individmodellen. Selv om personen har hatt en dårlig rollemodell, vil individmodellen likevel ta utgangspunkt i at hvert individ har sin egen frie vilje, og lovbryteren må derfor gjøre et valg mellom hva som regnes som avvik. Senere må hvert individ stå til ansvar for sine handlinger. Med bakgrunn i denne teorien, vil det derfor bety at dersom personen velger å følge rollemodellens eksempel, må personen også møte de eventuelle sanksjonene ved handlingen.

Likevel er også en essensiell del av individmodellen det som angår lovbryteren som syk eller sosialt funksjonshemmet. Begge intervjuobjektene nevner litt om barndommen sin og familieforhold. Eksempelvis ser en at intervjuobjekt nummer 2 har hatt mangel på en farsfigur:

"Hverken mor eller far snakket jeg veldig mye med. Foreldrene mine skiltes da jeg var 13 år. Siden har jeg bare møtt han noen få ganger. Det ble nok litt sånn at jeg fant andre rollemodeller å se opp til." Det faktum at vedkommende ikke hadde noen farsfigur i barndommen, kan ha resultert i en mangelfull sosialisering med tanke på at en morsfigur ikke kan kommunisere med hankjønn på tilsvarende måte som en farsfigur. En mangelfull primærsosialisering kan få følger for den videre sosialiseringen, nettopp på grunn av at man ikke internaliserer normer på et tidlig livsstadium.

Ut ifra statistikken er det en betydelig gjentakingsstatistikk, både i Grimstad og Arendal, og ulike variabler kan spille inn som årsaker til hvorfor statistikken ser ut slik den gjør. Samfunnsmodellen forklarer det andre aspektet ved kriminalitet, nemlig hvordan samfunnet påvirker hvert individ. Følgelig er det relevant å vise til de tre teoriene om stemping, muligheter og subkulturer. Førstnevnte er en tydelig gjenganger både i intervjuene, særskilt ved intervjuobjekt nummer 2. Vedkommende forteller om ønsket sitt om å bli helsefagarbeider, men opplever å bli stemplet på bakgrunn av tidligere erfaring med rus. Det å bli stemplet kan i sin tur oppleves som provoserende, og dersom en ikke har mulighet for å skaffe jobb som følge av stemping, kan en ty til kriminelle handlinger for å oppnå inntekt. Dette kan være en forklaring på hvorfor tallet på vinnings- og narkotikakriminalitet er forholdsvis høy i begge byene.

Den andre teorien innenfor samfunnsmodellen omhandler at det er begrensede muligheter for å skaffe seg goder i samfunnet. Med bakgrunn i de to intervjuobjektene, ser en at konsentrasjonsproblemer har svekket muligheten for å ta utdanning. Ettersom god utdanning har blitt en av de viktigste forutsetningene for å kunne skaffe seg goder i samfunnet, vil enkelte ty til andre måter for å tilnærme seg disse godene, i dette tilfellet kriminalitet. En viktig del i denne teorien er at det er generelt lettere å gjennomføre kriminelle handlinger på landsbygda enn i byer, nettopp på grunn av anonymitet og areal. Dette kan ses i sammenheng med statistikken, og en mulig grunn til at det er større andel lovbrudd i Arendal enn i Grimstad, kan være på grunn av at Arendal har et betydelig høyere folketall.

Den tredje og siste teorien dreier seg om kriminelle subkulturer, og hvordan ungdommer kan i en tidlig fase av livet danne egne kulturer hvor kriminalitet blir et mønster. Ut i fra intervjuene forstår man at det ikke nødvendigvis var et kriminelt mønster i de to vennegjengene, men at handlingene innad i vennegjengene, for eksempel festing og drikking, kan ha vært en faktor til at vedkommende har begynt med kriminelle handlinger.

8 Drøfting

Ut ifra intervju med både politi, innsatte og ansatte ved Arendal fengsel ser vi at den kriminelle ofte har en vanskelig psyko- sosial bakgrunn. Helt klart blir det ukorrekt å generalisere alle kriminelle ut ifra denne faktoren, og si at de fleste har det slik. Likevel ser vi dette som en faktor som en gjentakende tendens, noe som kan være en grunn til at kriminalstatistikken ved Grimstad og Arendal er relativt høy i forhold til innbyggertall. Mange ganger er det også tilfellet at sosialiseringen dessverre har vært sviktende, noe som kan føre til at vedkommende havner i en subkultur med kriminalitet som hovedmønster. Konsekvensene av dette kan i mange tilfeller lede til rusproblemer, slik det blir forklart i intervjuene. Videre resultat kan være at en blir uføretrygdet som en følge av psykiske problemer knyttet til rus, og letteste alternativet for å skaffe seg midler til bruk, vil være gjennom ulovlige metoder. Dette kan ses i sammenheng med Reiersølmoen v/Arendal Politistasjon sin oppfatning av en typisk kriminell, nemlig en uføretrygdet mann i 20-årene med rusproblemer og tidligere kriminell bakgrunn.

Tidligere ble det også forklart at kriminalstatistikken kan forklares ved tre teorier. Likevel er det svært viktig å nevne at disse tre teoriene på hvorfor noen blir kriminelle,

må ses i sammenheng, på grunn av at variabler spiller inn på ulikt vis på individets kriminelle bakgrunn. I et samfunn med ulike sosiale lag, hvor enkelte er velstående og andre mindre velstående, vil det være opp til hvert enkelt individ hvordan å håndtere situasjonen. Mennesker fra lavere sosiale lag får dermed valget mellom å akseptere situasjonen slik den er, prøve å klatre i rangstigen eller å skaffe seg godene gjennom kriminell aktivitet. Sistnevnte vil dessverre ofte være en gjentakende observasjon med bakgrunn i at dette er den enkleste utveien. Følgelig er det også relevant å nevne det faktum at de sosiale forskjellene er mer ujevne i byene enn på landsbygda, og at det er enklere å gjennomføre lovbrudd i byene på grunn av innbyggertall. Dette kan være en samfunnsforklaring på hvorfor kriminaliteten i Grimstad og Arendal varierer. Innbyggertallet i de to byene er forskjellige, og derfor kan det være enklere å planlegge, gjennomføre og unnsnippe med kriminalitet i Arendal med tanke på at økt innbyggertall betyr forbedret sjanse for anonymitet.

Det helhetlige bildet og teorien om muligheter i samfunnet gir derimot ingen fullstendig forklaring på hvorfor bestemte grupper i samfunnet i de lave sosiale lagene blir avvikere, mens andre ikke blir det. Følgelig vil det si at gjentakingsstatistikken er høy, og ofte er det en liten gruppe mennesker som står for største delen av lovbruddene. Hovedgrunnen til dette ligger mest sannsynlig i at beliggenheten til de to byene er nær hverandre, noe som gjør det plausibelt at den kriminelle gruppen opererer i begge områder.

9 Konklusjon

I denne forskningsrapporten har følgende problemstilling: *"Hvor foregår det mest kriminalitet i byene Arendal og Grimstad og hvilke type forbrytelser begås? Hvordan har forholdene vært i barndommen til den kriminelle?"*.

Hovedresultatene viser til at størrelse på by spiller en liten rolle i forhold til forekomst for kriminell adferd. Byen Arendal har vist seg å være værstingen sammenlignet med Grimstad, og vi har kommet fram til å støtte teorien om at den typiske kriminelle er gjenganger, mann i tyve-årene og rusavhengig. Vi ser også ut i fra statistikken at vinningskriminalitet, voldsforbrytelser og narkotikaforbrytelser har vært mest gjentakende siden 2010. Voldsforbrytelser er den typen kriminalitet som er minst gjentatt av disse tre.

I tillegg ser vi med utgangspunkt i våre to intervjuobjekt at sosialiseringprosessen har vært sviktende fra barndommen og videre ut i det voksne liv, noe som kan ha vært medvirkende årsak for at intervjuobjektene havnet i kriminelle miljø.

Forskningsspørsmål 1: I hvilke av byene foregår det flest forbrytelser, og hvilken kriminalitet er mest gjentakende?

Som tidligere nevnt kom vi fram til at Arendal var den byen med mest forbrytelser. Vi kom også fram til at vinningskriminalitet, som først og fremst handler om tyverier, er den vanligste formen for kriminalitet vi finner i Arendal.

Forskningsspørsmål 2: Hvordan er sammenhengen mellom alvorlige forbrytelser og mindre alvorlige forbrytelser når det gjelder uføretrygdet og kriminelle i arbeid?

Tendensen ser vi går igjen at de som er uføretrygdet eller som går arbeidsledige, ofte utfører mer alvorlige forbrytelser enn de som er i jobb. Dette kan ofte være fordi man får en helt annet atferd når man er rusavhengig. Rusen kan gjøre at man ikke er våken til ellers vanlige tidspunkt, ikke klarer å gjøre avtaler og møte på tiden. Flere eksempler ser vi på at de som ikke har jobb, ruser seg enda mer for å bli «tøff nok» til å utføre kriminelle handlinger- det blir nødvendig å stjele for å få tak i samfunnets goder.

Forskningsspørsmål 3: I hvor stor grad er det vanlig at den kriminelle har en vanskelig psyko- sosial bakgrunn, og at sosialiseringen har vært sviktende?

Alle mennesker utvikler seg sosialt gjennom livet, altså sosialiseringprosessen. Denne prosessen former individet og lærer den til å tilpasse seg og fungere i det samfunnet og de sosiale gruppene vi er en del av. Om denne læringsprosessen da har vært sviktende, vil individet ha internalisert andre verdier og ideer som strider til det samfunnet krever. På bakgrunn av dette og den informasjonen de to intervjuobjektene delte, virker det som om dette forskningsspørsmålet framstår troverdig. Den kriminelle har ofte i stor grad en vanskelig psyko- sosial bakgrunn og sosialiseringen kan ha vært sviktende. (Dette gjelder for de tre typene kriminalitet vi har forsket mest på. Sett i forhold til hvitsnittforbrytelse, er det ikke sikkert den kriminelle i like mange tilfeller har en vanskelig psyko-sosial bakgrunn). Samtidig er det nevnt at det er utallige faktorer som spiller inn i et individs liv, som er avgjørende for om individet utvikler seg til å falle inn under definisjonen for sosialt avvik.

Forskningsspørsmål 4: På hvilke måter har rus påvirket valgene til den kriminelle?

Store deler av kriminelle begynner ikke med vinningskriminalitet før de har ukontrollerbare rusproblemer, dette er i sammenheng med at man trenger penger til å kunne ruse seg videre. Kriminelle handlinger blir muligheter for å kunne skaffe seg midler. Rusen kommer som førsteprioritet, derfor blir arbeidsoppgaver, familie og andre ting som er viktig i samfunnet nedprioritert.

9.1 Feilkilder

I intervjufasen stilte vi to individer samtale spørsmålene, det kan derfor oppstå feilkilder med at vi bare intervjuet et visst antall personer. Dette kan gjøre at utvalget ikke blir like representativt som det ville blitt dersom vi hadde intervjuet enda flere. Likevel var det ulik alder, og de individene kom fra byene som sto i fokus for forskningsoppgaven vår. I tillegg har vi intervjuet flere enn de som selv har levd som kriminelle. Derfor har vi fått et så godt representativt utvalg som mulig. Likevel må dette selvklart ses i sammenheng med at vi er en skolegruppe med begrensede ressurser.

10 Referanseliste

Statistikk. Jens Martin Reiersølmoen, Arendal politistasjon

Cappelen Damm (i.d.) *Mangfold.*

Hentet 12.03.15,

fra <http://www.mangfold.cappelendamm.no/vgsamf/tekst.html?tid=1016084>

Egil Andersen, Rune Henningsen, Karl-Eirik Kval (2007). *Individ og fellesskap.* Oslo: J. W. Cappelens forlag

Kran, Olaf (i.d.). *Kriminalitet og domstolsystemet.* Hentet fra: http://www.its-learning.com/content/ebok/www.ebok.no/itsolutions/html/981_kriminalitet_og_domstolsystemet.html

Kunnskapssenteret (2014). *Sosialiseringsprosessen.* Hentet fra: <http://kunnskapssenteret.com/sosialiseringsprosessen/>

11 Vedlagte filer

[1794_001.pdf](#)

[1795_001.pdf](#)